

Lapin Kansan alakerta. Metsästä puhetta -sarja
10.5.2019

Kari Mäkitalo
Anne-Mari Väisänen
Tanja Lepistö

Liikkuuko puu pohjoisen biojalostamoihin?

Metsäsektorilla menee hyvin. Uusia biojalostamoinvestointeja on suunnitteilla pohjoiseen Suomeen 5,65 miljardin euron arvosta. Jalostamot käyttäisivät kuitu- ja energiapuuta yhteensä 23,4 miljoonaa kuutiota vuodessa.

Hankkeiden taloudellinen merkitys on suuri koko Suomen kannalta. Rakennusvaiheessa työllistämisaikutus olisi 14 000 henkilötyövuotta. Pysyviä työpaikkoja syntyisi 9 000 puunhankinnan arvoketjut huomioiden. Työpaikkoja syntyisi myös sivuvirtojen hyödyntämiseen. Biojalostamot lisäävät Suomen vientituloja yli kolme miljardia euroa ja uusiutuvan energian tuotantoa useita terawattitunteja vuosittain.

Riittääkö puu Lapissa uusien investointien tarpeisiin? Lapissa puun käyttö lisääntyisi 7,3 miljoonaa kuutiota kuitupuun ja 2,8 miljoonaa kuutiota energiapuun osalta. Luonnonvarakeskuksen (Luke) mukaan suurin kestävä vuotuinen hakkuumäärä on Lapissa 7,2 miljoonaa kuutiota, josta kuitupuuta on 4,2 miljoonaa.

Lapin metsien yli 13 miljoonan kuution vuotuinen kasvu ei ole kokonaan hyödynnettävissä: osa kasvusta on suojelualueilla, taimikoissa ja nuorissa metsissä. Vuonna 2017 Lapissa hakattiin kuitupuuta 2,8 miljoonaa kuutiota ja Lapin kahdella sellutehtaalla käytettiin kuitupuuta 4,4 miljoonaa kuutiota. Puuta hankitaan siis myös muualta Suomesta ja naapurimaistakin, ja näin täytyy tehdä jatkossakin.

4H

Miten sitten puu saadaan liikkeelle raaka-aineeksi? Tähän etsitään ratkaisuja Arktinen Älykäs Metsäverkosto- ja ROSEWOOD-hankkeissa. ROSEWOODissa on mukana 15 toimijaa kymmenestä EU-maasta – Suomesta Lapin AMK, Luke ja Lapin liitto. Puun liikkeelle saannin lisäämiseksi on hankkeeseen osallistettu runsaasti metsäalan toimijoita. Puun liikkuvuuteen vaikuttavista tekijöistä on työpajoissa noussut selkeimmin esiin kolme teemaa: metsänomistus, metsätiet ja suometsät.

Lapin metsänomistuksen erityispiirre on valtion omistamien metsien suuri osuus, yli kaksi kolmasosaa metsätalousmaan pinta-alasta. Metsähallitus hallinnoi valtion metsiä ja tuottaa kestävästi ja tasaisesti puuta Lapin metsäteollisuudelle. Suojelumetsien suuri määrä, metsien epäedullisempi sijainti ja muiden käyttömuotojen huomioiminen rajoittavat hakkuita niin, että valtion mailta hakataan alle puolet Lapin vuotuisesta markkinoille tulevasta puumäärästä. Suurin osa puusta tulee yksityismetsistä.

Yksityisten metsänomistajien merkitys puun saatavuudelle on suuri. Lapissa oli Luken mukaan vuonna 2016 yhteensä 26 649 yksityishenkilöiden omistamaa metsätilakokonaisuutta, joissa metsämaata yli 1,1 miljoonaa hehtaaria. Yli puolet tiloista oli kooltaan alle 20 hehtaaria ja yli kolmannes alle 10 hehtaaria.

Perikuntien omistuksessa metsätiloista oli 14 prosenttia ja pinta-alasta 16 prosenttia. Metsänomistuksen pirstaloituminen ja perikuntien suuri määrä, joissa metsän myynti- ja hoitopäätösten teko on haasteellisempaa, ovat Euroopan laajuisia ongelmia. Verotusyhtymien muodostaminen ja yhteismetsiin liittyminen ovat keinoja hillitä metsätilakoon pienenemistä.

Lapin puunkasvatukseen sopivista metsämaista 16 prosenttia on soilla. Osa kovien maiden metsistä sijaitsee soiden keskellä saarekkeilla tai muuten vaikeakulkuisilla, vain talviaikaiseen puunkorjuuseen soveltuvilla alueilla. On tarpeen kehittää uusia menetelmiä pehmeiden maiden korjuuseen.

Kestävä kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Metsätieverkostolla on suuri merkitys puunhankinnalle ja metsien virkistyskäytölle. Lapissa on Suomen Metsäkeskuksen mukaan 32 962 kilometriä yksityisteitä, 80 prosenttia koko tiestöstä. Lisäksi Metsähallituksella on omia metsäteitä. Yksitysteiden hallintoon, kunnostukseen ja hoitoon on kiinnitettävä erityistä huomiota, unohtamatta yleisten teiden kuntoa, jos metsäbiotaloutta halutaan edistää Lapissa.

Lapin metsien ikärakenne antaa hyvät edellytykset biojalostamoiden raaka-ainehuoltoon; lähes puolet puuntuotannossa olevan metsämaan pinta-alasta on nuoria kasvatusmetsiä. Harvennuksia tehdään myös varttuneissa kasvatusmetsiköissä, joiden osuus on neljännes. Vanhojen metsien hakkuita ei investointien takia tarvitse kiihdyttää. Puu täytyy saada liikkeelle. Se vaatii myös yhteiskunnan ohjausta ja panostusta - paitsi infrastruktuuriin myös metsien omistajarakenteen kehittämiseen.

Mäkitalo on Luonnonvarakeskuksen erikoistutkija, Väisänen toimii Lapin amk:ssa biotalouden osaamispäällikkönä ja Lepistö Suomen Metsäkeskuksessa projektipäällikkönä.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

